

Posudek oponenta diplomové práce

Obor: fonetika

Darina Urbanová

Durational variation of segments in read speech of Czech and British speakers of English

Variabilita trvání segmentů ve čtených textech českých a britských mluvčích angličtiny

Mezi důležité otázky současného života jednoznačně patří komunikace na mezinárodní úrovni a otázka mezinárodního jazyka, kterým se stala angličtina. Jazyk globální komunikace se pak v mnoha směrech odchyluje od své standardní formy. Mluvčí různých jazyků přinášejí do angličtiny návyky ze svých mateřských jazyků a tím se vytváří nový jazyk, který se liší od svého původního vzoru. Práce Dariny Urbanové přispívá právě k této diskuzi, když sleduje trvání jednotlivých segmentů a srovnává jejich produkci u rodilých a českých mluvčích angličtiny. Předkládaná práce je zároveň důležitým příspěvkem k popisu české angličtiny.

Darina Urbanová nastudovala velké množství relevantní literatury. Seznam čítá 57 titulů české a především zahraniční produkce. Zahrnuje jak studie staršího původu tak studie z doby nedávné (např. Klatt 1976; Port 1981; Quené & van Delft 2010). Autorka zohlednila ve svém výzkumu i výsledky, ke kterým dospěli její kolegové ve svých diplomových, respektive bakalářských pracích. (Ondrušková 2011; Šturm 2011). Literatura je zpracována velmi přehledně a vždy se jedná o tituly, které jsou vhodně a náležitě citovány.

V úvodu teoretické části autorka vysvětluje termín cizinecký přízvuk a jeho vliv na porozumění v komunikaci. Autorka si dále všímá různých aspektů cizineckého přízvuku, jako je sociální dimenze, a zmiňuje faktory, které ovlivňují jeho míru. Dalšími aspekty jsou komunikační situace, ve kterých mluvčí jazyk užívá a v neposlední míře i možné interakce cizího a mateřského jazyka. Mezijazykovou interakci je zajímavé sledovat jednak z hlediska vlivu jazyka mateřského na jazyk cizí, ale i v opačném směru. Pro celkový výsledek předkládané práce je nepochybně podstatné zabývat se i samotnou výukou výslovnosti cizího jazyka. Autorka správně zmiňuje, že prostor pro výuku artikulačních návyků je ve standardních učebních plánu obvykle časově velmi omezen.

Další kapitola uvádí do problematiky angličtiny jakožto jazyka mezinárodní komunikace a jejích variet, kterými jsou španělská, francouzská a německá angličtina. Zvláštní pozornost je věnována angličtině českých mluvčích, zejména českému přízvuku.

Kapitola o časové doméně řeči přehledně shrnuje problematiku fonologické délky a trvání. Autorka srovnává trvání jednotlivých segmentů v češtině a v angličtině, přičemž uvádí pozorování z jednotlivých jazyků tak, jak jsou zmiňována v základních popisných pracích.

Pochvalu si zaslouží shrnující tabulky, které značně ulehčují orientaci v uvedených hodnotách.

V další kapitole se setkáváme s faktory, které ovlivňují trvání jednotlivých segmentů a jejich vzájemnou interakci. Je zřejmé, že je nutné brát v potaz některé fyziologické charakteristiky a jejich působení na vytváření fonologických kategorií. Závěrečná kapitola je věnována rytmu a jeho vlivu na výsledné porozumění. Diskuze uvedená v úvodu prokazuje, že autorka pronikla dostatečně hluboko do dané problematiky. Celá úvodní část působí velmi kompaktně a fundovaně.

Praktická část je rozdělena do tří kapitol. V první kapitole autorka popisuje metodu, kterou zvolila při ověřování svých hypotéz. Kapitola 8 „Results“ pak přináší výsledky výzkumu a jejich vyhodnocení. Sleduje rozdíly, respektive shody ve výsledcích jednak u vokálů jednak u konsonantů. V rámci vokálů si všímá hodnot jednotlivých kategoriích vokálů, detailněji se pak zaměřuje na krátké samohlásky a hlásku [æ], u které, jak bylo zmíněno v úvodní teoretické části, dochází ve výslovnosti českých mluvčích ke kompenzačnímu dloužení. Dále se zabývá trváním vokálů v přízvukné slabice a na hranicích intonačních předělů a pozoruje interakci přízvuku a předělů. V oblasti konsonantů přináší autorka hodnoty pro jednotlivé skupiny konsonantických segmentů a zvláště si všímá rozdílu mezi znělými a neznělými segmenty a aproximantů [r] a [w]. Závěrem stejně jako u vokálů zobrazuje hodnoty pro vliv předělů na trvání konsonantů.

Mezi jednoznačná pozitiva předkládané práce patří její kompaktnost a srozumitelnost. V jednotlivých částech textu je vždy zřetelně naznačeno, čím a proč se zabýváme. Kladně hodnotím provázanost teoretické a praktické části. Jak už bylo uvedeno výše, považuji předkládanou práci za velmi zdařilý pokus o to, přinést nová data do diskuze o české angličtině. Mé připomínky jsou proto spíše formálního rázu. Za prvé se jedná o umístění grafů v textu, a to především na straně 64, a dále na stranách 68 a 69, kde bych raději volil umístění až pod odstavcem, aby grafy nenarušovaly čtení textu. Na straně 77 není pak vynecháno místo pod obrázkem fig. 9, což taktéž působí mírně rušivě

Mezi mé případné dotazy týkající se předkládané práce by patřily spíše otázky kladené ze zvědavosti než ty, které by vycházely z nějakého nedostatku. Za prvé: Jaký způsob byl zvolen pro určování míry cizineckého přízvuku? Jinými slovy, co se skrývá pod větou uvedenou na str. 57 „(...) *all three speakers were assessed as having a relatively strong Czech English Accent*“. Druhá otázka směřuje na budoucí využití práce při výuce angličtiny. Které rozdíly mezi českou a britskou výslovností z hlediska trvání jednotlivých segmentů považuje autorka za nejrušivější z hlediska srozumitelnosti české angličtiny? Má sama autorka nějakou představu o výukových strategiích, které by mohly přispět k jejich odstranění?

Předkládaná práce splňuje svým obsahem i rozsahem požadavky kladené na diplomovou práci. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení *v ý b o r n ě*.

V Praze dne

.....
Mgr. David Studenovský
Fonetický ústav FFUK